

€ 5.95

CU TU RE

DECEMBER 2019

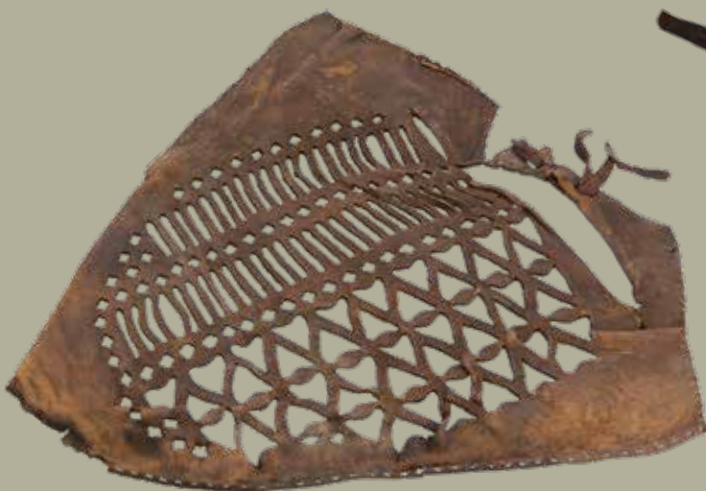

Leven van Leer

DEBORAH PAALMAN

Ruim 700 jaar geleden gemaakt, gedragen of gebruikt: niet eerder waren er zoveel archeologische leervondsten uit de Dordtse bodem bij elkaar te zien. Ter gelegenheid van '800 jaar stad' toont het Dordrechts Museum vanaf 5 april 2020 de mooiste middeleeuwse tassen, etuis, schoenen, trippen, mes-, dolk- en zwaardschedes. Vaak met wonderlijke decoraties en de prachtigste verhalen.

Gordeltas, zool en houten onderschoen (trip)

Draken, een eenhoorn en heel veel schoenen

In de tentoonstelling *Leven van Leer* ontdek je wat een stillegang is en waarom middeleeuwse mannen deze aan hun vrouw cadeau gaven. De stillegangen zullen te zien zijn op een catwalk, samen met nog meer schoenmode uit de 14de en 15de eeuw. Dat in Dordrecht zoveel schoenen en andere leren voorwerpen bewaard zijn gebleven, is te danken aan de natte bodem. Daarin, luchtdicht verpakt onder dikke lagen ophogingen, blijft leer lang goed.

Maar er is in de tentoonstelling meer om je over te verwonderen. Zo is er de 'paskamer van de leerwinkel', waar bezoekers kunnen kijken naar een topvondst: een rond foedraal (een hoes) uit de 14de eeuw waarvan nergens in Europa een vergelijkbaar exemplaar is gevonden. De fabeldieren waarmee het is gedecoreerd, worden holografisch getoond. Je vergeet ze na je bezoek nooit meer! En wie een mobiele telefoon meeneemt naar het museum kan zelfs een paar van die draken mee naar huis nemen.

Ook op de mes- en dolkscheden komen fabeldieren voor, naast cartooneske figuren die niet zouden misstaan in een modern stripverhaal. De details zijn vaak verbazingwekkend.

Ontwerpen van toen en nu

Een drietal kunstenaars heeft zich laten inspireren door de decoraties op het middeleeuwse leer. Daaruit zijn drie eigentijdse ontwerpen ontstaan, die op moderne schoenen worden gezet. Wat hun gedachten hierbij zijn, vertellen de makers in de audiotour. De afbeeldingen op het leer worden ook verwerkt in de video art die Arno Coenen speciaal voor deze tentoonstelling maakt. Hij vergelijkt daarin beeldtaal uit de Middeleeuwen met beeldtaal van nu, zoals je die tegenkomt op websites en in apps.

Verrassende verhalen

De audiotour bevat nog veel meer verhalen. Over een 15de-eeuwse Marialegende, die te achterhalen was op basis van enkele woorden op twee perkament-snipper. Over de boomgaardscène van het middeleeuwse liefdesverhaal van Tristan en Isolde en wat dat verhaal te maken heeft met de stillegangen. Waarom de zwaardschede in de vorm van een piratenzwaard zo interessant is en waarom het de moeite waard is een slecht geconserveerd etuije ten toon te stellen... Deze en andere verhalen zijn, al wandelend door de tentoonstelling – of zittend langs de catwalk – te beluisteren.

Grappige details op 14de-eeuwse messcheden en een bovenarmbeschermer.

Opengewerkte
schoenen

Opengewerkte
kinderschoen

Dordtse trots

De rode draad in deze tentoonstelling zijn leervondsten die in 1997 en 1998 zijn opgegraven op het Statenplein, waar in de 14de eeuw een leerbewerker zijn woning en werkplaats had. Hij hield zich voornamelijk bezig met het maken en decoreren van etuis (foedralen), waaronder mes-, dolk- en zwaard-scheden. Daar verdiende hij zijn geld mee: deze Dordtenaar leefde van leer. De schoenen komen echter niet uit zijn werkplaats. Die werden gemaakt door schoenmakers. Veel schoenen zijn opgegraven op het Statenplein, maar er komen ook prachtige exemplaren uit eerdere opgravingen, zoals de Tolbrugstraat-waterzijde (1968) of de Heer Heyman Suystraat (1975). De collectie middeleeuwse schoenen is groot en veelzijdig en bevat veel verschillende decoratievormen, van opengewerkte patronen tot gestempeld, geverfd en zelfs geborduurd.

Restauratie en replica

De schoenen in de tentoonstelling zijn allemaal gerestaureerd. Een middeleeuwse schoen wordt altijd in losse onderdelen uit de bodem gehaald, omdat de stiksels zijn vergaan. Voor deze tentoonstelling is een aantal schoenen recent gerestaureerd door de Zwitserse Marquita Volken. Zij heeft als expert op het gebied van archeologisch leer veel ervaring met het terugbrengen van schoenen in hun originele vorm. Werden schoenen voorheen meestal gerestaureerd door nieuw garen door de originele stikgaatjes te rijgen, Marquita modelleert de verschillende leren onderdelen op een voetje van foam, zonder ook maar iets vast te naaien. Daardoor is het restauratieproces in een handomdraai ook weer omkeerbaar – dat maakt eventueel later onderzoek eenvoudiger.

Eén van de babyschoentjes zoals opgegraven

Speciaal voor de tentoonstelling is een paar babyschoentjes gerestaureerd. Dat het om een paar gaat is zeldzaam. Tijdens opgravingen wordt vrijwel altijd één enkele schoen gevonden. De babyschoentjes zijn, omgerekend naar de huidige Europese schoenmaat, ongeveer maat 14/15. Dat is ècht heel klein: voor een baby (van nu) van 2-4 maanden. Het zijn dus eigenlijk meer slofjes. Marquita maakte er ook replica's van. In de tentoonstelling mogen de aller-kleinste bezoekers ze passen! <

Hoge schoen tijdens en na restauratie

Originele baby-schoentjes uit de 14de eeuw met daaronder nieuw gemaakte replica's

TE ZIEN

Dordrechts Museum
5 april t/m
23 augustus 2020